

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 10. 02. 2014 r.

IV.7214.37.2014.KD

Pani Elżbieta Bieńkowska

Wiceprezes Rady Ministrów

Minister Infrastruktury i Rozwoju

szanowna Pani Premier

W dniu 5 grudnia 2011r. Rzecznik Praw Obywatelskich skierował do Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej wystąpienie dotyczące wątpliwości związanych z praktycznym stosowaniem znowelizowanych przepisów zapobiegających „eksmisjom na bruk”, uchwalonych ustawą z dnia 31 sierpnia 2011r. o zmianie ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 224, poz. 1342).

W odpowiedzi na to wystąpienie (pismo z 30.12.2011r., znak BS-4eł-053-382/11/3491) Minister podkreślił, że zmienione przepisy obowiązują zbyt krótko, aby możliwe było zajęcie stanowiska w kwestii potrzeby ich doprecyzowania. Wyciąganie wniosków dotyczących potrzeby zmiany regulacji na tym etapie, bez uwzględnienia doświadczeń z co najmniej rocznego ich funkcjonowania w praktyce, mogłoby w ocenie Ministra, skutkować potrzebą kolejnych działań legislacyjnych i nie znajduje uzasadnienia.

W związku z powyższym, uprzejmie informuję, że do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich nadal wpływają liczne skargi od obywateli dotyczące niedostatecznej, w ich ocenie, ochrony przed eksmisją na bruk. Tę negatywną ocenę obowiązujących regulacji podzielają również organizacje społeczne zajmujące się pomocą dla osób bezdomnych. Za budzące szczególnie niepokój należy uznać te skargi, które dotyczą osób eksmitowanych na podstawie art. 1046 § 4 zd. trzecie i czwarte k.p.c. Zgodnie z

zawartą w nim normą, komornik po bezskutecznym upływie 6 miesięcy, podczas których wstrzymał czynności egzekucyjne, oczekując na wskazanie dłużnikowi tymczasowego pomieszczenia, usuwa dłużnika do noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej miejsca noclegowe, powiadamiając właściwą gminę o potrzebie zapewnienia dłużnikowi tymczasowego pomieszczenia.

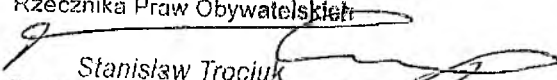
We wspomnianym na wstępie wystąpieniu Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizował wątpliwości co do tego, jakie skutki prawne wywołuje takie powiadomienie. Nie wiadomo, w jaki sposób zainteresowany dłużnik, wyeksmitowany do schroniska bądź noclegowni miałby wyegzekwować od gminy realizację „potrzeby” wskazania mu tymczasowego pomieszczenia. Nie wiadomo ponadto, w jakim terminie gmina miałaby ową potrzebę „zrealizować”, a jak wiadomo, zarówno pobyt w schronisku dla bezdomnych jak i w noclegowni ma być z założenia przejściowy i krótkotrwały. W istocie, z uwagi na obowiązek komornika podjęcia dalszych czynności egzekucyjnych po bezskutecznym upływie sześciomiesięcznego terminu oczekiwania na wskazanie przez gminę tymczasowego pomieszczenia, dłużnik, niezależnie od tego, czy jest uprawniony do pomieszczenia tymczasowego czy też nie, zostanie wyeksmitowany do noclegowni, schroniska bądź innej placówki zapewniającej miejsca noclegowe. Rzecznik wyraził obawę, iż z uwagi na brak wystarczającej liczby tymczasowych pomieszczeń, normą będzie wykonywanie eksmisji do noclegowni i schronisk dla bezdomnych. Trybunał Konstytucyjny podkreślał zaś w wyroku z dnia 4.11.2010r. (sygn. K.19/06) konieczność udzielenia każdemu eksmitowanemu przynajmniej „minimalnych gwarancji”, jednakże realizacji tego celu upatrywał w zapewnieniu osobom eksmitowanym lokali lub pomieszczeń o zróżnicowanym standardzie. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego kryteriami takiego zróżnicowania powinny być: sytuacja, w jakiej znajdują się osoby podlegające eksmisji, a także względy, które zadecydowały o wydaniu wyroku nakazującego opróżnienie lokalu. Tymczasem wspomniana wyżej regulacja art. 1046 § 4 zd. trzecie i czwarte w praktyce może spowodować, iż każdy dłużnik, któremu sąd nakazał opróżnienie lokalu mieszkalnego bez prawa do lokalu socjalnego, zostanie wyeksmitowany do noclegowni lub schroniska, niezależnie od wskazanych przez Trybunał Konstytucyjny kryteriów oceny jego sytuacji, w szczególności zaś stanu zdrowia, czy sprawowania opieki nad małoletnimi dziećmi oraz powodów, dla których sąd nie przyznał danej osobie uprawnienia do lokalu socjalnego.

Wpływające do Rzecznika Praw Obywatelskich skargi zdają się potwierdzać tę pesymistyczną diagnozę. Wynika z nich bowiem, że bardzo wiele eksmisji jest realizowanych do noclegowni i schronisk dla bezdomnych, z jednoczesnym powiadomieniem gminy „o potrzebie zapewnienia dłużnikowi tymczasowego pomieszczenia”. Osoby eksmitowane do schroniska bądź noclegowni, najczęściej rezygnują z pobytu w tych placówkach, stając się *de facto* bezdomnymi. Nie ma żadnych danych, pozwalających na ustalenie, ile z tych osób ubiega się następnie o realizację przez gminę przyznanego im ustawowo prawa do tymczasowego pomieszczenia i z jakim skutkiem. Trzeba podkreślić, że ze spraw badanych przez Rzecznika wynika, że problem eksmitowania do schroniska bądź noclegowni dotyczy m.in. osób niepełnosprawnych (w tym na wózkach inwalidzkich), chorych psychicznie, kobiet w ciąży, w stosunku do których sąd nie orzekł o uprawnieniu do lokalu socjalnego z tego tylko powodu, że nie były lokatorami w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie praw lokatorów, albo eksmisja została orzeczona z lokalu niewchodzącego w skład publicznego zasobu mieszkaniowego.

Ponieważ omawiane regulacje prawne, określające standardy ochrony przed tzw. „eksmisją na bruk” obowiązują ponad dwa lata, wydaje się, że obecnie możliwe jest już podsumowanie pierwszych doświadczeń z ich stosowania w praktyce. Dlatego też, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2001r., Nr 14, poz. 147 ze zm.), zwracam się z prośbą o poinformowanie Rzecznika, czy w Ministerstwie są prowadzone analizy funkcjonowania przepisów dotyczących przedstawionej problematyki w praktyce – w szczególności zaś w omówionym wyżej zakresie, a jeśli tak, to o wskazanie, jakie jest stanowisko kierowanego przez Panią Premier resortu w kwestii ewentualnej potrzeby ich zmiany bądź doprecyzowania.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich